

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALPTEKİN DİBEKOĞLU BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2021/50114

Karar Tarihi : 18/9/2024

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Metin KIRATLI

Raportör : Hüseyin Özgür SEVİMLİ

Başvurucu : Alptekin DİBEKOĞLU

Vekili : Av. Ahmet EROL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, mahkûmiyete esas alınan belge hakkında bilgi sahibi olma ve yorum yapma imkânının sağlanmaması ve bilirkişi incelemesi yaptırılmaması suretiyle başvurunun usule ilişkin imkânlar bakımından zayıf duruma düşürülmesi nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 1/11/2021 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyon; adil yargılanma hakkı ile suçta ve cezada kanunilik ilkesi dışındaki şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna, anılan hak ve ilkeye ilişkin şikâyetlerin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

6. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) başvurunun Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üye olma suçunu işlediği iddiasıyla soruşturma başlatmış ve Başsavcılığın talebi doğrultusunda Hâkimlik, başvuru hakkında yakalama emri düzenlemiştir.

7. Başvurucu, yakalama emri doğrultusunda 6/8/2019 tarihinde yakalanmıştır. Yakalama işlemi üzerine düzenlenen tutanağa göre kolluk görevlileri başvurucuyu durdurup kendisinden nüfus cüzdanını ibraz etmesini istemiş, başvurucu da ağabeyi S.D. adına düzenlenmiş ve üzerinde kendi fotoğrafının olduğu nüfus cüzdanını görevlilere teslim etmiştir. Başvurucunun yapılan kaba üst aramasında da M.N.Ö. ve S.D. adlarına düzenlenmiş olan yine başvurunun fotoğraflarının olduğu iki adet belediye mavi kartı ele geçirilmiştir. Tutanakta bu belgelerin tümünün sahte olduğu belirtilmiştir. Başvurucunun konutunda 7/8/2019 tarihinde yapılan aramada bulunan M.N.Ö. adına düzenlenmiş sürücü belgesine de el konulmuştur.

8. Başvurucu; soruşturma evresinde alınan ifadelerinde hakkında yakalama kararı verildiğini yakalanmasından dokuz ay önce öğrendiğini, ailesinin maddi ve manevi sorunlar yaşaması nedeniyle çalışmak zorunda kaldığını, tutuklanmaktan da korktuğu için nüfus cüzdanı ile sürücü belgesini başka bir kişiye sahte olarak düzenlettiğini söylemiştir.

9. Başsavcılığın talimatı üzerine söz konusu iki belge üzerinde İstanbul Polis Kriminal Laboratuvarı Müdürlüğünce yapılan inceleme üzerine düzenlenen 8/8/2019 tarihli uzmanlık raporunda her iki belgenin de arşivde bulunan gerçek belge örnekleriyle karşılaştırıldığında aralarında matbu basım, desenlerdeki detay ve ultraviyole ışık altındaki görünüm özellikleri yönünden farklılıklar bulunduğu belirtilmiştir. Buna göre nüfus cüzdanı ile sürücü belgesinin *tamamen sahte olarak hazırlanıp düzenlendiği, yapılan sahteciliğin ilk bakışta ve kolaylıkla fark edilemeyecek nitelikte olduğu, sahte belgelerin aldatma kabiliyetinin olduğu* tespit edilmiştir.

10. Başsavcılık, başvurunun FETÖ/PDY'ye üye olma ve resmî belgede sahtecilik suçlarından cezalandırılması talebiyle iddianame düzenlemiştir. Anılan iddianamede resmî belgede sahtecilik suçu açısından yapılan değerlendirmede başvurunun nüfus cüzdanını kolluk görevlilerine teslim etmesi üzerine görevlilerin bu belgenin sahte olduğunu anladığını belirtmiş ve nüfus cüzdanı ile sürücü belgesine dair uzmanlık raporundaki tespit yer vermiştir.

11. İstanbul 37. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülen yargılama, iki celsede tamamlanmıştır. İlk celsede savunması alınan başvurucu; resmî belgede sahtecilik suçuna ilişkin ifadesinde zor durumda kalması nedeniyle nüfus cüzdanını sahte olarak düzenlettiğine dair soruşturma evresindeki beyanını tekrar etmiştir. Bu celsede esas hakkındaki mütalaasını sunan Başsavcılık, başvurunun silahlı terör örgütü üyeliği ve üzerinde sahte nüfus cüzdanı ile yakalandığı gerekçesiyle resmî belgede sahtecilik suçlarından cezalandırılmasını talep etmiştir.

12. Başvurucu; celse arasında sunduğu dilekçe ile Başsavcılığın mütalaasına karşı resmî belgede sahtecilik suçuna ilişkin sunduğu savunmasında, yakalama işlemi sonrası düzenlenen tutanağa göre nüfus cüzdanının sahte olduğunun ibraz edildiği anda kolluk görevlilerince anlaşıldığını, dolayısıyla uzmanlık raporunda yer verilen tespitin aksine bu belgenin aldatma kabiliyetinin olmadığını, Yargıtayın yerleşik içtihatları uyarınca sahteciliğe konu belgenin aldatma kabiliyeti olup olmadığının yerel mahkemece doğrudan belge üzerinde yapılacak gözlemle belirlenmesi gerektiğini belirterek belge aslının Mahkeme huzuruna getirtilip incelenmesini talep etmiştir. Başvurucu, ileri sürdüğü itirazlarına dayanarak olarak bazı Yargıtay kararlarını da Mahkemenin bilgisine sunmuştur.

13. Mahkeme son celsede uzmanlık raporunda nüfus cüzdanına dair yer alan değerlendirmeyi başvuruçuya okumuş, başvuruçucu söz konusu belgeyi kullanmadığını savunmuştur. Yargılama sonucunda Mahkeme, başvuruçunun silahlı terör örgütü üyeliği suçundan 6 yıl 8 ay hapis cezası ile üzerinde ele geçirilen sahte nüfus cüzdanına dayalı olarak resmî belgede sahtecilik suçundan da 2 yıl 6 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Resmî belgede sahtecilik suçuna ilişkin mahkûmiyet gerekçesinde Mahkeme, uzmanlık raporunda nüfus cüzdanı ile sürücü belgesinin sahte olduğuna ve aldatma kabiliyeti taşıdığına dair tespitlere yer vermiş ancak sadece nüfus cüzdanı yönünden değerlendirmede bulunarak anılan rapordaki tespite atıfla başvuruçunun sahte nüfus cüzdanı düzenletip yakalandığında kolluk görevlilerine ibraz etmek suretiyle atılı suçu işlediği kanaatine ulaşmıştır.

14. Başvuruçucu, mahkeme kararına karşı -diğerlerinin yanı sıra- resmî belgede sahtecilik suçu açısından esas hakkındaki mütalaaya karşı sunduğu itirazlarını tekrar ederek istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi (Daire) 28/9/2021 tarihinde istinaf başvurusunu silahlı terör örgütü üyeliği suçundan kurulan hüküm yönünden temyiz kanun yolu açık, resmî belgede sahtecilik suçundan kurulan hüküm yönünden ise kesin olmak üzere esastan reddetmiştir.

15. Başvuruçucu, Daire kararını 11/10/2021 tarihinde öğrendikten sonra resmî belgede sahtecilik suçundan verilen ve bu kararla kesinleşen mahkûmiyet hükmü yönünden 1/11/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

16. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "*Resmi belgede sahtecilik*" kenar başlıklı 204. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bir resmi belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren veya sahte resmi belgeyi kullanan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."

17. 11/10/1984 tarihli ve 18542 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez ve Bölge Kriminal Polis Laboratuvarları Teknik Hizmet Yönetmeliği'nin "*Laboratuvar Uzmanlık Bölümlerinin Görevleri*" başlıklı 12. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Laboratuvar bölümlerinde uzmanlık konuları ile ilgili olarak aşağıdaki hizmetler yapılır;

...

b. Sahtecilik Bölümü:

...

(8) Belgeler üzerinde; ilave, silme, kazıma ve benzeri usullerle meydana getirilen tahrifat veya bütünüyle sahte olarak yapılmış olan düzenlemelerde, iffal kabiliyeti. suç unsurlarının teşekkülü ve şekil şartları bakımından görüş bildirmek,

(9) Her an sahteciliğe konu olabilen pasaport, şoför ehliyetnamesi, nüfus hüviyet cüzdanı ve benzeri belgelerin düzenlenmesinde kullanılan soğuk damga, mühür, kaşe ve yetkililerin imza örneklerini, ilgili birimlerden talep ederek, arşivleyip, mukayese işlemleri için hazır bulundurmak."

B. Yargıtay Kararları

18. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 9/10/2012 tarihli ve E.2011/8-335, K.2012/1804 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Resmi belgenin sahte olarak düzenlenmesi ya da gerçek bir resmi belgenin değiştirilmesi eyleminin sahtecilik suçunu oluşturabilmesi için, düzenlenen ya da değiştirilen belgenin gerçek bir belge olduğu konusunda kişiyi yanıltıcı nitelikte olması gerekir. Aldatıcılık özelliği suçun temel unsuru olup, özel bir incelemeye tabi tutulmadıkça gerçek olmadığı anlaşılamayan belge, sahte belge olarak kabul edilmelidir. Sahteciliğin kişileri aldatacak nitelikte (nesnel) olup olmadığı ve beş duyuyla ilk bakışta anlaşılabilir olup olmadığı kuşkuyla yer vermeyecek şekilde saptanmalıdır.

Ceza Genel Kurulunun 14.10.2003 gün ve 232-250 sayılı kararında da, belgenin nesnel olarak aldaticılık yeteneğinin bulunması, aldatma keyfiyetinin belgeden objektif olarak anlaşılması gerektiği, muhatabın hatasından, dikkatsizlik veya özensizliğinden kaynaklanan fiili iğfalın, aldatma yeteneğinin varlığını göstermeyeceği belirtilmiştir. Bu noktada sahteciliğe konu olan belgenin aldatma yeteneği olup olmadığının tartışılması ve belirlenmesi öncelikle yargılamayı yürüten mahkemeye ait olup, hakim olayın çıkış, oluş ve akışını, düzenlenen belgelerle yapılan işlemleri göz önüne alarak, sahteciliğin kolaylıkla anlaşılıp anlaşılamayacağını bizzat saptamalı ve sonucuna göre belgelerde aldatma yeteneği olup olmadığına takdir ve tespit etmelidir.

Görüldüğü gibi, mahkemece, suçun konusunu oluşturan belge aslı getirilerek resmi belgede bulunması gereken başlık, sayı, tarih, imza, mühür gibi zorunlu öğelerin incelenmesi, nesnel olarak aldatma gücü olup olmadığının saptanması, duraksama halinde ise; mahkemeye yardımcı olma ve aydınlatma bakımından konusunda uzman bilirkişinin görüşüne başvurulmasında zorunluluk vardır.

Bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde:

Sanık [A.nın], eşine ait pasaportu inceleme dışı sanık [H.ve] kullandırmak suretiyle [H.] ve üç çocuğunun yurt dışına çıkışını sağladığı, Berlin Tegel Havalimanında yapılan kontrolde Alman görevlileri tarafından sahte olduğu tespit edilen pasaporta el konularak Türkiye'ye yalnızca sınırdışı işlemlerine ilişkin kayıtların gönderildiği anlaşılan somut olayda, sanık tarafından [H.] ile çocuklarının yurt dışına çıkmasını sağlamak için Gaziantep Havalimanı görevlilerine gösterilen ve çıkış işlemlerinde kullanılan pasaportun aldatma yeteneğinin olup olmadığının mahkemece değerlendirilmesi amacıyla, Alman yetkilileri tarafından sahte olduğu ilk kontrollerde belirlenen ve el konulan suç konusu belgenin getirilerek incelenmesi, öncelikle aldatma yeteneği bulunup bulunmadığının mahkemece belirlenmesi, duraksama halinde bu yönde uzman bilirkişiden rapor alınması ve sonucuna göre hüküm kurulması gerekirken, eksik araştırma ile resmi belgede sahtecilik suçundan mahkûmiyet kararı verilmesinde isabet bulunmamaktadır.

Bu itibarla, aldatma yeteneği olup olmadığının belirlenmesine yönelik olarak sahtecilik suçuna konu olan belgenin getirtilip incelenmesi gerektiğinden, sahtecilik suçundan mahkûmiyete ilişkin yerel mahkeme direnme hükmünün bozulmasına karar verilmelidir."

19. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 22/5/2018 tarihli ve E.2016/21-38, K.2018/241 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Sanığın, satın aldığı kamyon karşılığında [...] Pınarbaşı Şubesine ait, keşidecisi [A.A.], keşide tarihi 23.12.2008, bedeli 24.250 Lira olan suça konu çek ciro etmeden mağdur [M.O.ya] verdiği, adı geçen mağdurun, ortağı olan diğer mağdur [S.Y.] ile birlikte söz konusu çekin karşılığının olup olmadığını öğrenmek için ilgili bankanın Gatem Şubesine gittikleri, banka görevlisinin çekin sahte olabileceğinden şüphelenerek çek hesabının bulunduğu aynı bankanın Pınarbaşı Şubesinden konu hakkında bilgi istemesi üzerine, ilgili şube tarafından yapılan inceleme sonucunda suça konu çekin sahte olduğunun anlaşıldığı olayda; çek üzerinde çek hesabının ait olduğu görünen banka şubesi tarafından bahse konu çekin tamamen sahte olduğunun bildirilmesi, çek üzerinde herhangi bir tahrifatın bulunmaması, çekin sahte olduğunun ibraz edildiği banka görevlisince ilk bakışta anlaşılamaması ve mahkemece 29.09.2010 tarihli oturumda suça konu çek aslı getirilerek özelliklerinin duruşma tutanağına geçirilip incelenmesinden sonra, sanık hakkında mahkûmiyet hükmü kurulması karşısında; Ceza Genel Kurulu kararlarında da belirtildiği gibi belgedeki sahteliğin aldatma kabiliyetini haiz olup olmadığının öncelikle mahkemece değerlendirilmesi, duraksama hâlinde ise bilirkişi raporu alınması gerektiği göz önüne alındığında, tamamen sahte olan ve üzerinde herhangi bir tahrifat iddiası bulunmayan çek aslını bizzat duruşmada inceleyip mahkûmiyet hükmü kuran mahkemenin çekin aldatma kabiliyetinin bulunduğu kanaat getirdiği, dosya içerisinde bulunan çek aslının sahteliğinin ilk bakışta fark edilemediği, mevcut hâliyle aldatma yeteneğinin bulunduğu anlaşıldığından, suça konu çek üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılmasına gerek olmadığı, çekin aldatma yeteneğinin bulunup bulunmadığına ilişkin mahkemece yapılan inceleme ve karar gerekçesinin yeterli olduğu kabul edilmelidir."

20. Resmî belgede sahtecilik suçuna konu belgelerin aldatma kabiliyeti taşıyıp taşımadığının belirlenmesi açısından yapılması gereken adli işlemlere ilişkin diğer Yargıtay kararları için bkz. *Serkan Şahin* (B. No: 2018/5775, 6/10/2022, §§ 58-60).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

21. Anayasa Mahkemesinin 18/9/2024 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mahkûmiyete Esas Alınan Belge Hakkında Bilgi Sahibi Olma ve Yorum Yapma İmkânının Sağlanmaması Nedeniyle Silahların Eşitliği ve Çelişmeli Yargılama İlkelerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

22. Başvurucu; mahkûmiyet kararına dayanak olan uzmanlık raporunun kendisine verilmediğini ve belgeyi inceleyemediğini, bu nedenle söz konusu belgeye yönelik itirazlarını etkili şekilde dile getiremediğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

23. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

24. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağılı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddialarının özünün adil yargılanma hakkının güvencelerinden biri olan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine ilişkin olduğu, bu kapsamda bir inceleme yapılması gerektiği değerlendirilmiştir.

25. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuru yoluna başvurulabilmesi için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir (*Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt*, B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

26. Somut olayda başvurunun anılan itirazlarını istinaf kanun yolu başvurusuna dair dilekçesinde ileri sürmediği, dolayısıyla olağan kanun yollarını tüketmeksizin bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmıştır.

27. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Resmî Belgede Sahtecilik Suçuna Konu Belgenin Aldatma Kabiliyeti Taşıdığıın Belirlenmesine Yönelik İtirazlar Yönünden Silahların Eşitliği ve Çelişmeli Yargılama İlkelerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

28. Başvurucu, mahkûmiyetine konu suçun unsurlarının oluşmadığına dair aşamalarda ileri sürdüğü davanın sonucuna etkili itirazlarına Mahkemece ve kanun yolu incelemesi aşamasında ayrı ve açık yanıt verilmemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

29. Bakanlık görüşünde, ihlal iddialarının değerlendirilmesinde Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleriyle somut olayın şartlarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

30. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

31. Anayasa'nın 36. maddesi kapsamındaki çelişmeli yargılama ilkesi taraflara dava dosyası hakkında bilgi sahibi olma ve yorum yapma hakkının tanınmasını gerektirir. Dolayısıyla ceza davalarında mahkemenin kararını etkilemek amacıyla dosyaya sunulan görüş ve delillerden sanığın haberdar olmasına, bunlara karşı etkili bir şekilde karşı çıkmasına fırsat verilmesi gerekir (*Tahir Gökatalay*, B. No: 2013/1780, 20/3/2014, § 25;

Cezair Akgül, B. No: 2014/10634, 26/10/2016, §§ 27-31). Çelişmeli yargılamanın bir amacı da dosyaya bir görüşün/talebin girmesini sağlamakla sınırlı olmayıp onun mahkemece dikkate alınarak bir sonuca ulaşılmasını sağlamaktır. Çelişmeli yargılama ilkesi, sanığın aleyhindeki delillerin çelişmeli bir usul ile mahkemeye sunulmasını ve sadece tanık beyanlarının değil diğer delillerin de tartışılmasını gerektirir. Böylelikle sanıklar delilin davayla ilgisini ve ağırlığını değerlendirerek güvenirliliği hususundaki iddialarını ve itirazlarını dile getirebilecektir (*Cezair Akgül*, § 28).

32. Taraflar arasında hakkaniyete uygun bir dengenin sağlanmasını amaçlayan silahların eşitliği ilkesi ise davanın taraflarının usule ilişkin haklar bakımından aynı şartlara tabi tutulması, taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına gelir (*Yaşasın Aslan*, B. No: 2013/1134, 16/5/2013, § 32).

33. Anılan ilkeler kapsamında yapılacak incelemede delillere ilişkin olarak iddia ve savunma makamı arasında oluşturulan dengesizlik iddiaları da yargılamanın bütünü ışığında değerlendirilmelidir. Özellikle sanığın kendisinin elde etme olanağı bulunmayan deliller bakımından yargı makamlarınca savunmaya bunların aksini ortaya koyma hususunda makul imkânların sunulması gerekir (*Ruşşen Mahmutoglu*, B. No: 2015/22, 15/1/2020, § 60).

34. Başvurucu hakkında resmî belgede sahtecilik suçundan düzenlenen iddianamede sahteciliğe konu belgelerin başvurunun kolluk görevlilerine ibraz ettiği nüfus cüzdanı ve konutundaki arama sonucunda ele geçirilen sürücü belgesi olduğu belirtilmiştir. Ancak mahkûmiyet kararında bu suçun işlendiğine dair değerlendirmeler davaya konu belgelerden sadece nüfus cüzdanı yönünden yapılmıştır. Bununla birlikte başvurunun istinaf kanun yolu başvuru dilekçesinde ileri sürdüğü itirazlar ile bireysel başvuru formundaki ihlal iddiaları da benzer şekilde nüfus cüzdanının sahte olduğuna dair tespiti ilişkin olduğundan başvurunun anılan hakka yönelik ihlal iddiası yalnızca başvurunun kolluk görevlilerine ibraz ettiği nüfus cüzdanının sahte olup olmadığının tespitine dair itirazlarla sınırlı olarak yapılmıştır.

35. Somut olayda Mahkemenin istinaf denetiminden geçerek kesinleşen gerekçeli kararına göre başvurunun resmî belgede sahtecilik suçundan mahkûm olmasında dayanan deliller, yakalama işlemi sonucu düzenlenen tutanağa göre başvurunun kolluk görevlilerine ibraz ettiği nüfus cüzdanının sahte olarak düzenlendiğine ve bu sahteliğin ilk bakışta anlaşılamayacak nitelikte olup belgenin aldatma kabiliyeti taşıdığına dair değerlendirmeler içeren uzmanlık raporudur.

36. Başvurucu ise yargılamanın tüm aşamalarında nüfus cüzdanına konu sahteciliğin aldatma kabiliyeti olduğu tespitine itiraz etmiştir. Bu bağlamda başvuru; kolluk görevlilerinin düzenlediği tutanakta bu belgenin görevlilere ibraz edildiğinde sahte olduğunun anlaşılıp tutanağa işlendiğini, dolayısıyla belgenin sahteliğinin ilk bakışta anlaşılabilirdiğini ileri sürmüştür.

37. Başvurucu; bununla birlikte benzer olaylarda dava konusu suç açısından sahte olduğu iddia edilen belgenin aldatma kabiliyetinin belirlenmesinde asıl yetkili makamın yargılamayı yapan Mahkeme olduğuna, dolayısıyla belgenin Mahkeme huzuruna getirilerek belgenin özelliklerine ve aldatma kabiliyeti olup olmadığına dair doğrudan Mahkeme tarafından gözlem yapılması ancak bu konuda bir sonuca ulaşılabilmesi durumunda belge

üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılması gerektiğine ilişkin Yargıtay kararlarını da sunarak Mahkemeyi bilgilendirmiştir.

38. Başvurucunun kolluk görevlilerinin düzenlediği tutanakta, nüfus cüzdanının sahte olduğunun anlaşıldığına dair açıklamalara vurgu yapması ve resmî belgede sahtecilik suçuna konu belgenin aldatma kabiliyeti olup olmadığının belirlenmesi açısından öncelikle bu belge üzerinde yerel mahkeme tarafından gözlem yapılması gerektiğine dair başvurucunun aşamalarda sunduğu Yargıtay kararları gözönüne alındığında davaya konu olayda resmî belgede sahtecilik suçunun unsurlarının oluşması bakımından nüfus cüzdanı üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılmasının yanı sıra bu belgenin Mahkeme huzuruna getirtilerek belge üzerinde doğrudan gözlem yapılması ve bunun sonucunda belgenin özellikleri dikkate alınarak sahteliğin ilk bakışta anlaşılıp anlaşılamayacağıının ve belgenin aldatma kabiliyeti olup olmadığının öncelikle yargılamayı yapan Mahkeme tarafından belirlenmesi önem taşımaktadır. Nitekim yargılama mercileri, bilirkişi raporunda belirtilen kanaatle bağlı olmayıp gerekçesini de açıklayarak bilirkişi raporunun aksine karar verebilir ya da mahkûmiyete yeter kesin kanaat oluşmamışsa “*Şüpheden sanık yararlanır.*” ilkesi gereği farklı değerlendirmeler yapabilir. Diğer yandan başvurucunun yakalama işlemi sonrası düzenlenen tutanağa vurgu yaparak anılan belgenin sahteliğinin ibraz edildiği anda kolluk görevlileri tarafından anlaşıldığını iddia etmesi karşısında -somut olayın kendine özgü koşullarında- bu belge üzerinde doğrudan Mahkeme tarafından da gözlem yapılmasının suçun oluşup oluşmadığının değerlendirilmesi açısından önem taşıdığı açıktır.

39. Buna rağmen Mahkeme; suça konu nüfus cüzdanı ile gerçek belgeler arasında farklılıklar bulunduğu, tamamen sahte olarak oluşturulan bu belgedeki sahteliğin ilk bakışta anlaşılmadığına ve belgenin aldatma kabiliyeti olduğuna dair değerlendirmeler içeren uzmanlık raporuna vurgu yapmakla yetinmiş; anılan raporu suçun unsurlarının oluşması açısından başvuru aleyhine tek ve belirleyici delil olarak kabul etmiştir.

40. Mahkeme, gerekçesinde uzmanlık raporuna dayanmışsa da suça konu belgeyi getirterek incelememiş ve belgenin aldatma kabiliyeti olup olmadığı hususunda doğrudan gözlem yapmadığı gibi başvurucunun belgenin niteliklerini tartışmaya açma konusundaki talepleri hakkında değerlendirmede de bulunmamıştır. Dolayısıyla başvuru, usule ilişkin imkânlar noktasında iddia makamına nazaran dezavantajlı konuma düşürülmüştür. Bu şartlarda Mahkemenin izlediği yöntemin silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin gereklerine uygun olmadığı, başvurucunun menfaatlerini koruyan güvenceler içermediği açıktır. Bu durum, yargılamanın bir bütün hâlinde adil olmaktan çıkmasına neden olmuştur.

41. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

42. Başvurucunun suça konu belgenin aldatma kabiliyeti olup olmadığının belirlenmesine yönelik itirazlar yönünden silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verildiğinden silahlı terör örgütü üyeliği ve resmî belgede sahtecilik suçlarına konu yargılamanın farklı davalar üzerinden yürütülmemesi ve gerekçesi açıklanmadan suçun terör örgütünün faaliyeti kapsamında kabul edilerek verilen cezada artırım yapılması nedenleriyle adil yargılanma hakkı ile suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin ileri sürdüğü şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

43. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

44. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (*Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aliğül Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu* (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

45. Belirli bir davaya ilişkin olarak delilleri değerlendirme ve gösterilen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisi kural olarak yargılamayı yürüten yargı mercilerine aittir (*Orhan Kılıç* [GK], B. No: 2014/4704, 1/2/2018, § 44). Bu bağlamda somut olayda başvurunun resmî belgede sahtecilik suçunu işleyip işlemediği yönünde karar vermek Anayasa Mahkemesinin görevi değildir. Anayasa Mahkemesince verilen ihlal kararı, sanığın beraat ettiği anlamına gelmediği gibi ihlal kararının gereklerinin yerine getirilmesi amacıyla yapılacak yeniden yargılama neticesinde sanık hakkında mutlaka beraat kararı verilmesi gerektiği anlamına da gelmemektedir. İhlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemler yerine getirildikten sonra yapılacak değerlendirmede mahkemenin delillerin takdir biçimine göre benzer veya farklı bir sonuca varması mümkündür.

46. Öte yandan ihlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminatın, başvuru ugradığını iddia ettiği maddi zararlarla ilgili bilgi/belge sunmadığından da başvurunun maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Resmî belgede sahtecilik suçuna konu belgenin aldatma kabiliyetinin belirlenmesine yönelik itirazlar yönünden silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Mahkûmiyete esas alınan belge hakkında bilgi sahibi olma ve yorum yapma imkânının sağlanmaması nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 37. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2019/311, K. 2020/63) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 18.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 19.287,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/9/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.